

Міністерство культури України
Державний заклад «Національна бібліотека України для дітей»

Психологічна служба у дитячих бібліотеках

Консультація

Київ 2012

ББК 78.39

П 86

УДК 024-053.6

Психологічна служба у дитячих бібліотеках : консультація / держ. закл. «Нац. б-ка України для дітей» ; уклад. Ю. В. Осадча. — К., 2012. — 16 с.

У консультації розкриваються теоретичні та практичні аспекти діяльності психологічних служб у дитячих бібліотеках України.

Матеріал підготувала Ю. В. Осадча.
Літературний редактор О. А. Решетняк.
Відповідальна за випуск А. С. Кобзаренко.

Психолог у бібліотеці: теоретичні питання

Останні десятиліття XX та початок XXI століття характеризуються у суспільстві підвищеним інтересом до психологічної науки, про що свідчить факт появи психологічних служб — державних, відомчих, приватних. Звісно, цей процес не міг оминати дитячі бібліотеки, у яких поруч з бібліотекарями починають працювати окремі фахівці з психологічною освітою. Чи потрібний психолог у дитячій бібліотеці? Які його першочергові завдання та функції? Який статус він має у штатному розписі бібліотеки? З якими проблемами зустрічається психолог, адаптуючись у її колективі?

Питання про потрібність психологічної служби у бібліотеці для дітей на перший погляд може видатися риторичним: звичайно, психолог там потрібен! Адже крім накопичення і збереження інформації дитяча бібліотека традиційно вирішує і проблеми психолого-педагогічного характеру, залучаючи до цього такий потужний і універсальний інструмент пізнання і самовиховання, як художня література. Читання вводить дітей у світ людських стосунків, за його допомогою полегшується процес окультурення, соціалізації дитячої особистості. В умовах, коли виховання потреби спілкування з книгою у дітей все менше цікавить родину і школу, роль дитячих бібліотек виходить на одне із провідних місць, і психолог — знавець дитячих душ — значно полегшить роботу бібліотекарю у подоланні кризи дитячого читання.

Слід відмітити той факт, що дитяча бібліотека — це вільна територія спілкування. Тут сприймають дитину без штампів шкільної освіти, тут не виставляють оцінок, тут все для дитини і заради неї — від книжкової виставки до масового заходу. В таких умовах вільніше почувають себе не лише діти — легше працювати і психологу, тому що він, на відміну від школи, не пов'язаний ніякими жорсткими директивами та інструкціями згори, йому не заважає негативна оцінка дитини з боку педагогів, він може собі дозволити розкіш бути на боці дитини. Показовими у цьому плані стали результати опитування батьків, які зверталися до психологічної служби Російської державної дитячої бібліотеки: «Ми хочемо знати

правду про дитину. Вони (маються на увазі вчителі, вихователі, лікарі) — усі заодно, а ви не з ними».¹

Проте бібліотеці слід чітко формувати вимоги, які висуваються до психолога, і знати деякі нюанси цього фаху, суміжного з педагогікою і медициною. У психологів, як і у лікарів, є різні спеціальності, і для того, щоб підібрати психолога для бібліотеки, варто мати про них уявлення. Наприклад, психолог-консультант для дорослих не працює з дітьми, дитячий психолог не працює з дорослими, а також з дітьми, які мають відхилення у розвитку. Найбільш поширена спеціальність педагога-психолога, основним обов'язком якого є психологічне супроводження навчального процесу: психолог допомагає дітям вчитися і вирішувати їхні повсякденні проблеми. Найчастіше психологи-педагоги у дитячій бібліотеці просто розгублюються, очікуючи знайти той же графік роботи, що й у школі. Він спочатку не розуміє, де йому взяти клієнтів, адже читачі приходять до бібліотеки за книжками, для участі у тому чи іншому заході, до Інтернет-класу, приходять, коли захочуть — про психологічну допомогу у навчанні і мова не йде, бо навчанням дітей бібліотека не займається. Отже, у бібліотеці психолог має перебудувати свою діяльність, зкорегувати її відповідно до основних функцій дитячої бібліотеки.

Як правило психологи, що приходять працювати до бібліотек, стикаються з проблемою самоідентифікації або позиціонування себе в умовах бібліотеки. І тут ми маємо у наявності дві протилежні позиції. У першому випадку психолог у бібліотеці — це спеціаліст, який виконує конкретну роботу у її стінах (консультування, тестування, проведення тренінгів тощо). У бібліотечному колективі він значною мірою чужий, має свою територію і відносно бібліотечного життя займає зовнішню позицію. В іншому випадку психолог абсолютно розчиняється у роботі бібліотеки і, не маючи чітко визначених функцій, включається у бібліотечне обслуговування, допомагає проводити масові заходи, виконує різні доручення адміністрації. Він фактично йде зі своєї професії — лишаючись потрібним членом колективу, він перестає бути психологом.

¹ Малахова Н. Три кита детского чтения. В поисках самоиндефикации / Н. Малахова // Библ. дело. — 2011. — №10. — С.14.

Питання позиціонування психолога у бібліотеці доволі складне і однозначної відповіді на нього немає. Дуже багато залежить від керівництва: хоче воно мати кваліфікованого фахівця чи ще одну штатну одиницю для виконання різних доручень. Враховуючи специфіку роботи психолога, пам'ятаємо, що він не культмасовий працівник, він не розважає, а звертається безпосередньо до найпотаємніших глибин людської душі. Його тренінги — це серйозні заняття, спрямовані на корекцію психіки, якими б вони не виглядали легковажними або навіть безглуздими. По-друге, психолог — це не психіатр, він не ставить діагнози, хоча й може порадити звернутися до інших спеціалістів — логопеда, психотерапевта, психоневролога. І по-третє, психолог не має права проводити діагностику, корекцію без письмової згоди на те батьків або офіційних опікунів дитини, оскільки будь-яке втручання психолога — це вторгнення в особистісну сферу людини.

Перед психологом у дитячій бібліотеці відкривається широке поле можливостей. Він може займатися практикою (надавати консультації, проводити тренінги, корекційні заняття), організовувати гуртки і клуби, працювати з інформацією, займатися просвітницькою діяльністю, брати участь у різних дослідженнях тощо. Але це не просто психолог, який працює у бібліотеці та використовує її як місце своєї діяльності, це — бібліотечний психолог, тому що вся його діяльність базується на основі книги або за її допомогою — як художньої, так і спеціальної та довідкової літератури. Специфіка роботи психолога у бібліотеці розпочинається там, де потрібна його допомога в організації власне бібліотечної роботи. Наприклад, підібрати літературу до книжкової виставки, яка присвячена Дню матері, надати рекомендації батькам, які мають дітей з особливими потребами, не обійти увагою питання проф-орієнтації підлітків, підказати обдарованим дітям, як і де розкрити свої таланти, допомогти відділу комплектування підібрати актуальну для читачів науково-популярну літературу з питань психології, налагодити мікроклімат у колективі — все це об'єкти діяльності бібліотечного психолога. Розглянемо детальніше напрями його роботи у дитячій бібліотеці.

У цілому діяльність бібліотечного психолога умовно можна розділити на три блоки (консультаційний, корекційно-розвиваючий,

дослідницький), а також виділити декілька напрямів, які є традиційними для практичної психології, і вже існують у просторі дитячої бібліотеки:

- консультування;
- діагностична робота;
- корекційно-розвиваюча діяльність;
- психологічне просвітництво і профілактика;
- інформаційна робота. Проведення моніторингів;
- бібліотерапія;
- робота з кадрами.

Консультування. Як правило індивідуальні консультації надаються для дітей і дорослих на різноманітні теми. Звернемося до російських колег. За результатами дослідження «Психологічні служби в бібліотеках Росії», що проводилося у 2009 році Російською державною бібліотекою для молоді², 47 % консультацій було присвячено стосункам батьків і дітей, 41 % — проблемам проф.-орієнтації та професійного самовизначення серед підлітків, 20% — проблемам міжособистісного спілкування, 18 % — проблемам навчання, розвитку уваги, пам'яті, мислення, 14 % — емоційним проблемам (подолання страхів, агресії, надання емоційної підтримки), 12% — допомозі дітям і підліткам, які потрапили у складну життєву ситуацію, 12% — психології дитячого читання, 8% — питанням взаємодії бібліотекаря з читачами і колегами для бібліотекарів. Психологічні консультації відбуваються за запитом клієнта. У процесі консультування часто проводиться діагностика.

Діагностична робота є необхідною складовою роботи психолога. За допомогою спеціальних методик виявляється рівень інтелектуального розвитку дитини, особливості емоційно-вольової сфери, темпераменту, здібностей. На основі даних, отриманих у ході тестування, психолог складає психологічний висновок, надає рекомендації зацікавленим особам (батькам, вчителям), може порадити звернутися до інших спеціалістів (логопеда, психоневролога), якщо це необхідно.

² Талызина Н. Н. Психологические службы в библиотеках России / Н. Талызина // Социолог и психолог в библиотеке: Вып. VII. — М., 2010. — С.160

Корекційно-розвиваюча діяльність — один із головних напрямів діяльності психолога. Вона проводиться після отримання психологом результатів діагностики і лише у тому випадку, якщо рішення проблеми лежить у сфері його професійних обов'язків. Психолог не може замінити ні лікаря, ні логопеда, ні педагога. Методи і форми корекційно-розвиваючої діяльності залежать від тих напрямів психології, у яких працює даний фахівець: ігри, тренінги, заняття арт-терапією, психологічні інсценівки. Психолог може працювати як індивідуально, так і з групами читачів. Вибір тієї чи іншої форми роботи залежить від мети корекційно-розвиваючої діяльності, а також від віку дитини.

Психологічне просвітництво і профілактика. Основна задача психологічного просвітництва — популяризація наукових уявлень про психологію, інформування читачів про психологічні заняття з метою ефективною соціалізації підростаючого покоління, формування навичок успішного саморозвитку. Не слід забувати про недоліки виховання і навчання дітей, що виникають саме через психологічну неписьменність батьків, вчителів, інших людей, які працюють з дітьми. Психологічне просвітництво — один із головних інструментів психолога, що застосовується для профілактики розвитку у дитини дедектогенії — негативного психологічного стану, викликаного помилковими діями вихователя. Тісно пов'язана із психологічним просвітництвом і психологічна профілактика. В обов'язки психолога входить підтримка психологічно комфортних умов для розвитку гармонійної дитячої особистості, попередження можливих ускладнень у психічному розвитку дітей та підлітків, виявлення ризику порушення їхнього психічного та психосоматичного здоров'я. Психологічне просвітництво і профілактика носять у бібліотеці специфічний характер: комплектування книжкового фонду літератури з психології, розробка розвиваючих методик для батьків і фахівців, проведення тестування, підготовка дитини до школи, питання профорієнтації підлітків.

Із психологічним просвітництвом тісно пов'язана одна із головних функцій бібліотеки — **інформаційна**. Збирання, збереження та поширення психологічної інформації є пріоритетним

напрямом роботи психолога. Вона передбачає аналіз і відбір психологічної літератури, участь у комплектуванні фонду бібліотеки за темою «Вікова і педагогічна психологія», складання рекомендаційних і тематичних списків літератури, відбір матеріалів із періодики та Інтернету, а також інформації про психологічні центри, служби, консультації.

Без уваги психологів також на залишається і **науково-дослідна робота** в бібліотеці. Насамперед, це вивчення дитячого і підліткового читання, його особливостей та закономірностей, кола читання, читацьких мотивів, потреб і переваг. Вивчення проводиться шляхом опитувань, анкетувань, моніторингів із застосуванням психологічних методик. Також робота в умовах дитячої бібліотеки надає психологу можливість для розробки програм з виховання читача, введення дитини у світ художньої літератури. Паралельно із дослідною роботою психолог бере участь у методичній роботі: підготовці і проведенні власних семінарів і засідань за «круглим столом», участі у бібліотечних конференціях, виданні методичних матеріалів.

Останнім часом у бібліотеках розвивається і є перспективним такий напрям діяльності, як **бібліотерапія**, адже читання як важливий і потужний інструмент розвитку людської особистості також має значні можливості для корегування. Вибудовуючи роботу з творами художньої літератури певним чином, використовуючи програми і методики, розроблені психологом, можна вирішувати різні задачі. Бібліотерапія — «лікування книгою» найчастіше спрямована на роботу з дітьми з особливими потребами. Відомо, що художня література, як і інші види мистецтва, є для хворих дітей не лише засобом пізнання світу, але й засобом психотерапії та чинником самовдосконалення. Бібліотерапія є одним із найперспективніших напрямів психотерапії, який спирається на глибинні закономірності психотерапевтичного процесу, механізми художньої творчості і сприйняття. Її первинна функція — відволікти хворого від похмурих думок, вивести його із важкого емоційного стану за допомогою книги. Більш ускладнена — зміна психічного стану пацієнта за рахунок мобілізації його духовних сил, створення позитивного емоціонального фону під час комплексного лікування. І

найскладніша — розвиток духовного світу особистості, формування оптимістичного бачення світу, розвиток зацікавленості і потреби у читанні, творчих здібностей особистості, формування потреби самостійного пошуку своїх проблем за допомогою художніх творів.

Апелюючи до глибин дитячої особистості, внутрішнього «Я» дитини, бібліотерапія співпадає з психологією та педагогікою і спирається на закономірності психічного розвитку дитини, формування різних психологічних якостей та установок. Бібліотерапевтична робота як педагогічний процес проводиться у тісній взаємодії бібліотекаря і психолога, який бере на себе діагностику особливостей читацького і особистісного розвитку дітей та підлітків, а також розвиваючого і бібліотерапевтичного ефекту бібліотечних заходів.

Важко заперечити той факт, що професія бібліотекаря, яка відноситься до інтегрованого типу «людина — знакова система» і «людина — людина», є наскрізь психологічною. Не секрет, що іноді допомога психолога вкрай необхідна як читачам, так і тим, хто їх обслуговує. Мова йде про техніки саморегуляції, які допомагають долати стреси (психологічний бар'єр перед новими технологіями, конфлікти у колективі, психологічне навантаження під час роботи), а також про оволодіння навичками ефективного спілкування. Під час **роботи з кадрами** психологи читають лекції для дитячих бібліотек, проводять консультації для співробітників, сеанси психоемоційного розвантаження.

Яке б широке коло обов'язків не охоплював бібліотечний психолог, слід пам'ятати, що він працює із найскладнішим та найвразливішим — людською психікою. Він повинен побачити проблему ще заздалегідь до того, як вона стала очевидною. Йому доводиться іноді долати опір клієнта, припиняти спроби маніпуляції, шукати вірні шляхи вирішення проблеми, встановлювати довірливі стосунки, допомогати клієнту самостійно вирішувати проблеми. Психолог повинен тактовно знайти корінь проблеми, допомогти клієнту зрозуміти її причину, поступово і ненав'язливо сформулювати інший погляд на неї, допомогти подолати страхи, агресію, розгубленість. У важких випадках потрібні об'єднанні зусилля психолога, бібліотекаря, батьків, вчителів, соціальних працівників —

і навіть це не гарантує позитивного результату. Чим складніша проблема, тим напруженіша робота психолога, основним принципом якої є золоте правило — не зашкодити.

Психологічні служби у бібліотеках України для дітей. Як бачимо, поле діяльності психолога у бібліотеці досить широке. Проте далеко не всі психологи вміють рекламувати свою роботу, а тонкощі їхньої професії не завжди зрозуміли для бібліотекаря. І у керівництва може скластися неправильна думка: мовляв, психолог — це та людина, яка не зрозуміло чим займається. Спробуємо у загальних рисах розповісти про досвід роботи психологічних служб у бібліотеках України для дітей.

У Національній бібліотеці України для дітей психологічна служба діє з 2010 року (психолог Лесечко Олена Олександрівна). Вона проводить роботу за наступними напрямками : індивідуальні консультації для дітей, батьків, вихователів, вчителів та співробітників бібліотеки; анонімне консультування (онлайн); психологічна діагностика дітей, батьків та родин; корекційно-відновлювальна та розвивальна робота у групах: казкотерапія для дошкільнят за програмою «Українські народні казки», казкотерапія для молодших школярів «Чарівна країна почуттів», тренінг з профорієнтації для підлітків «Обираємо майбутню професію разом»; психологічна просвіта для користувачів та працівників бібліотеки під час бесід та лекцій

Темами індивідуальних консультацій серед дітей-читачів є у більшості випадків самопізнання, становлення особистості, вибір професії, стосунки з батьками, друзями. Батьки читачів бібліотеки звертаються до психолога з особистими проблемами, сімейними та виховними, співробітники — з особистими та робочими питаннями. Про популярність роботи психолога свідчить загальна сума індивідуальних консультацій за 2011 рік — 238 чоловік. Паралельно проводиться психологічна діагностика дітей за проханням батьків на предмет готовності до навчання, рівень тривоги, розвитку тощо.

Групові заняття «Казкотерапія. Українські народні казки» для дітей віком від 2 до 6 років спрямовані на підтримку розвитку читання дошкільників, їхнього логічного мислення, виховання добрих почуттів, розвитку дрібної моторики та мовлення. На

заняттях використовуються елементи музикотерапії, лялькотерапії, ігро-терапії, танцювальної терапії, арт-терапії (матеріали для творчості: малюнок, ліплення, аплікація, орігамі та ін.). Також проводиться курс занять з казкотерапії для молодших школярів (програма емоційно-вольового розвитку «Чарівна країна всередині нас»).

Великою популярністю у підлітків користується тренінг з профорієнтації «Обираймо майбутню професію разом», основне завдання якого — допомогти читачам-підліткам пізнати свою особистість та обрати професію. У ході цього тренінгу проводяться бесіди, дискусії, рольові ігри та тестування. Діти не лише пізнають себе, а й набувають навичок спілкування з однолітками та дорослими.

У 2011 року бібліотечним психологом був створений блог «Психолог у бібліотеці» (<http://lesechko.wordpress.com/>). Його мета — психологічне просвітництво батьків та дітей з питань психології читання, вікових напрямлень художньої літератури, особливостей виховання у різні вікові періоди дитинства; рекомендація літератури з психології виховання дітей. Матеріали блогу адресовані підліткам і дорослим (батькам, бібліотекарям, педагогам). Підліткам пропонуються статті, які допомагають зрозуміти себе та оточуючих, батькам — статті з питань психології дітей та підлітків. У розділі блогу відкрито анонімне онлайн консультування для усіх відвідувачів, де вони можуть у будь-який час задати питання і отримати відповідь протягом 3-х днів. За 2011 рік у блог було викладено 64 статті різноманітної тематики, надано 79 відповідей на питання, а загальна кількість його відвідувань становила майже 40 тисяч.

Не лишаються осторонь уваги психолога і традиційні форми психологічного просвітництва: лекції для підлітків («Професія психолог», «Готуємося до зустрічі з майбутнім», «Погані звички», «Безпритульництво»), для вихователів дитячих садків («Казкотерапія, використання в дитячому садку»), для фахівців обласних дитячих бібліотек під час підвищення кваліфікації («Проективні методики» — для соціологів дитячих бібліотек; «Психологічна служба у дитячих бібліотеках» — для заступників

директорів обласних бібліотек для дітей та централізованих бібліотечних систем).

Активну участь брала психолог у створенні рекомендаційного списку літератури для батьків «Ростимо і розвиваємося», до якого увійшла література, спрямована на допомогу батькам у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку.

У Дніпропетровській обласній бібліотеці для дітей психолог працює 14 років. Добре зарекомендували себе на цій роботі під час практики старшокурсники дніпропетровських вузів — національного університету та університету економіки та права. Робота психологічної служби побудована за наступними напрямками: психологічна підтримка дітей-читачів бібліотеки; розширення діапазону взаємодії з організаторами дитячого читання; вико ристання потенціалу бібліотерапії; апробація сучасних методик індивідуального підходу до особистості дитини; допомога у створенні психологічного комфорту в колективі, підвищенні професійного рівня фахівців бібліотеки.

Головним акцентом у психологічній підтримці дітей і дитячого читання в умовах бібліотеки є використання арт-терапевтичних методик. Робота ведеться з різними віковими категоріями. Так, за участі дошкільників здійснюється проект «Я малюю», з читачами молодшого шкільного віку – цикл занять «Дивовижний світ казки», а з дітьми середнього віку – проект «Я-ти-ми». Використання арт-терапії в умовах дитячої бібліотеки є безпрограшним методом роботи в умовах дитячої бібліотеки: техніка арт-терапії передбачає роботу з книгою, текстовими матеріалами, а також створення власних творів; образотворча діяльність є засобом зближення людей, допомагає контактувати дітям і дорослим та знаходити спільну мову; арт-терапія зумовлює атмосферу вільного самовираження, самопізнання, викликає позитивні емоції.

Для учнів 5-7 класів працює лекторій «Контакт», метою якого є розвиток особистості, підвищення рівня адаптації в підлітковому середовищі, стимулювання уміння висловити свої почуття, емоції, думки, формування здатності до рефлексії (самосвідомості). Реалізація означених цілей здійснюються методами ситуативних тестів, казкотерапією, рольовими іграми, арт-терапією та екотерапією. Ці бібліотерапевтичні методики більш доступні.

У психологічному клубі «Мандрівка до себе», який працює в бібліотеці, усім відвідувачам надаються індивідуальні консультації.

Значна робота проводиться і з бібліотечним персоналом: щотижневі заняття в колективі, перегляди документальних і наукових фільмів з того чи іншого питання та їх обговорення, індивідуальні поради. Працюючи у цьому напрямі, не залишаються поза увагою фахівці дитячих бібліотек області. Саме для них проводилося одне із засідань клубу ділового спілкування «Професіонал», темою якого була психолого-педагогічна культура бібліотекаря. Психологи також готуються до проведення обласних семінарів, бо там обов'язково будуть цікаві виступи, корисні поради психолога з того чи іншого напряму роботи, наприклад, «Психологічні особливості користувачів дитячої бібліотеки», «Проблеми, що виникають при обслуговуванні читачів-дітей», «Діагностика читацьких уподобань як складова ефективного обслуговування користувачів» та ін.

Рекомендації психолога «Особенности взаимоотношений библиотекаря с читателями разных возрастных категорий» були підготовлені ще у 2004 р., але використовуються в роботі бібліотечного персоналу і сьогодні. Вони адресовані працівникам, які обслуговують дошкільників, молодших школярів та підлітків. У цих порадах даються детальні рекомендації щодо взаємовідносин дітей з однолітками та дорослими, звертається увага на вікові особливості. Крім теоретичного курсу з бібліотечним персоналом у плані підвищення професійної компетентності проводяться ситуативні та рольові ігри. На практиці розглядаються і вирішуються проблемні питання, що виникають при обслуговуванні користувачів.

Спеціально для реалізації проекту «Навчально-бібліотерапевтичний центр «Ковчег» у штат Львівської обласної бібліотеки для дітей прийнято бібліотекаря, що має паралельну освіту психолога. Його діяльність включає в себе індивідуальні психологічні консультації для дітей та батьків «Швидка психологічна допомога», ведення «Щоденника довіри» (спочатку — у письмовій, а згодом — у електронній формі), проведення семінарів, тренінгів та індивідуальних занять для бібліотечних працівників (цикл «Бібліотерапевтичні студії»).

Для організації бібліотерапевтичних занять з дітьми психологом була ретельно відібрана література, за якою можна проводити

подібні заняття, кожна книга пройшла психолого-педагогічну експертизу. Це казки В. Сухомлинського, притчі Бруно Фереро, бібліотерапевтичні казки польського бібліотерапевта Марії Молицької, твори сучасних авторів. Тематика бібліотерапевтичних занять торкається проблем, які діти визначають в анкетуваннях, або якими вони діляться з психологом у «Щоденнику довіри».

Психологом активізована індивідуальна та групова робота з такими категоріями відвідувачів, як батьки немовлят і молодших дошкільників та старшокласники. Для молодих батьків пройшли тренінги «Любити чи виховувати», «Любити чи контролювати», а старшокласники разом із психологом замислювалися над такими актуальними у їх віці проблемами: як зрозуміти себе, як володіти своїми почуттями, як порозумітися з батьками і друзями.

З появою психолога фонд бібліотеки став активніше поповнюватися літературою з питань психології, педагогіки, виховання, передплачені періодичні видання «Шкільний психолог», «Психолог. Бібліотека», «Психолог довкілля», «Психолог», «Практична психологія та соціальна робота», «Психологія бібліотечного обслуговування», газети та журнали з педагогіки та виховання.

Корисною стала поява психолога і для колективу бібліотеки. На заняттях з підвищення кваліфікації відбуваються тренінги «Мистецтво спілкування», ситуативно-комунікативні тренінги з конфліктології, розбір конкретних ситуацій спілкування з читачами, а оскільки в бібліотеці працюють переважно жінки, то до психолога за індивідуальними порадами приходять й бібліотекарі.

Усі матеріали проекту, накопичені інформаційні ресурси, вебліографічні та бібліографічні списки з проблем бібліотерапії виставляються на сайті бібліотеки <http://lodb.org.ua/nashi-proekty>, а також будуть опубліковані окремою збіркою.

Навіть поверховий аналіз діяльності роботи психологічних служб у дитячих бібліотеках України свідчить про те, що дитяча бібліотека та психолог потрібні один одному. Різні напрями роботи у бібліотеці, різні працюють у ній за своїми спрямуваннями психологи, але об'єднує їх те, що дитяча бібліотека є територією вільного спілкування дітей і дорослих, де дитина за допомогою книги долучається до великої культури людства.

Інформаційні джерела

Арт-терапія як метод психотерапевтичної допомоги : [добірка ст.] // Психол. газ. — 2006. — № 1. — С. 1-26. — Бібліогр. : с. 20, 26-27.

Вознесенська О. Арт-терапія — зцілення мистецтвом : спецвипуск : [добірка ст.] / О. Вознесенська, О. Бреусенко-Кузнецов, Л. Мова // Психолог (Шк. світ). — 2005. — № 39. — С. 1-31.

Днепропетровская областная библиотека для детей. Библиотерапия как путь выхода из кризиса : советы психолога / подгот. В. Н. Панченко. — Днепропетровск, 2006. — 14 с. — Бібліогр. : с. 13-14.

Кабачек О. Нравственный аспект художественной литературы : библиотерапия и антибиблиотерапия / О. Кабачек // Шк. б-ка. — 2004. — № 2. — С. 31.

Колоскова Н. Библиотека для особого ребенка / Н. Колоскова // Б-ка в шк. (Первое сент.). — 2009. — 16-31 марта. — С. 21-28.

Кондратюк Л. Лікування казкою / Л. Кондратюк // Шк. б-ка. — 2011. — № 8. — С. 58-60.

Крюкова В. Психологическая служба детских библиотек / В. Крюкова, Н. Малахова // Шк. б-ка. — 2002. — № 7. — С. 61-62.

Малахова Н. Кто поможет нам понять друг друга / Н. Малахова, В. Крюкова // Библиотека. — 2002. — № 2. — С. 44-46.

Малахова Н. Нужна ли психологическая информация подросткам? / Н. Малахова // Шк. б-ка. — 2002. — № 2. — С. 25-30.

Малахова Н. Особая работа : зачем психолог в детской библиотеке? / Н. Малахова // Б-ка в шк. (Первое сент.). — 2005. — 16-30 июня. — С. 12-15.

Малахова Н. Три кита детского чтения : в поисках самоидентификации / Н. Малахова // Библ. дело. — 2011. — № 10. — С. 10-14.

Оруджова Ж. Казкові годинники : прогр. з основ казкотерапії, ч. 2 / Ж. Оруджова // Психол. газ. — 2008. — № 8. — С. 1-30.

Терлецька Л. Казкотерапія : дослідж. творч. аспекту особистості / Л. Терлецька // Психолог (Шк. світ). — 2004. — № 35, верес. — С. 29.

Тихомирова И. Методический словарь-справочник для библиотекарей «Психология детского чтения от А до Я» / И. Тихомирова // Шк. б-ка. — 2003. — № 6. — С. 65-74.

Шарабура О. Від теорії до практики, або Психолог в дитячій бібліотеці / О. Шарабура // Світ дит. б-к. — 2008. — Спец. вип. — С. 19-20.

Комп'ютерна верстка Н. М. Скоморовської.
Підписано до друку 05. 09. 2012 р.
Зам. № 15.
Тираж 75 прим.